רנה א מיי' פ"א מהלכ' מאכלות אסורות הלכה טו יח יט סמג עשין סב טוש"ע י"ד סימן פב סעיף ג :

היה בקי בהן ובשמותיהן, עוף הבא בסימן אחד טהור, לא היה בקי בהן ובשמותיהן, בסימן אחד טמא, בשני סימנין טהור והוא שיכיר עורב, עורב ותו לא והתניא עורב זה עורב, "למינו" ר' אליעזר אומר להביא את הזרזיר אמרו לו לר' אליעזר והלא אנשי כפר תמרתא שביהודה היו אוכלים אותן מפני שיש להן זפק אמר להם אף הן עתידין ליתן את הדין דבר אחר "למינהו" להביא סנונית לבנה דברי ר"א אמרו לו והלא אנשי גליל העליון אוכלים אותו מפני שקרקבנו נקלף אמר להם אף הן עתידין ליתן את הדין? אלא עורב וכל מין עורב, אמר אמימר "הלכתא עוף הבא בסימן אחד טהור והוא דלא דריס, א"ל רב אשי לאמימר הא דרב נחמן מאי? א"ל *לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי - מאי איכא, משום פרס ועזניה, ליתנהו בישוב. אמר רב יהודה עוף המסרט כשר לטהרת מצורע וזו היא סנונית לבנה שנחלקו בה ר' אליעזר וחכמים, אמר אמימר בחוורא כרסה כולי עלמא לא פליגי דשריא כי פליגי בדירוקא כרסה ר"א אסר ורבנן שרו, והלכתא כר"א, מר זוטרא מתני הכי בדירוקא כרסה כולי עלמא לא פליגי דאסיר כי פליגי בדחוורא כרסה ר"א אסר ורבנן שרו והלכתא כרבנן דשרו, בשלמא למ"ד בחוורא כרסה פליגי היינו דקתני (א) זו היא סנונית לבנה אלא למ"ד בדירוקא פליגי *מאי (זו היא) סנונית לבנה? לאפוקי דבתי דאוכמתי. אמר רחבה אמר רבי יהודה: תסיל פסול משום תורין, וכשר משום בני יונה, דאציפי ותורין של רחבה כשרין משום תורין, ופסולין משום בני יונה, מתיב רב דניאל בר רב קטינא *כל העופות

פוסלין

היה בקי בהן · בפרס ועזניה ויודע מי קרוי פרס ועזניה: עוף הבא בסימן אחד טהור · אם יודע שאין דומה להן ואין שמו פרס ועזניה אבל אם שמו פרס חיישינן שמא מינו הוא: בסימן אחד טמא · שמא פרס ועזניה הם: בב' סימנים טהור · דנפקא ליה מספק פרס ועזניה ומספק כל שאר עופות טמאין דאית להו תלתא חוץ מעורב: הזרזיר · הוא אישטורני"ל: מפני שיש לו זפק · ואין זה מאותן שני סימנים שבעורב ומ"מ אין לו אלא שנים, ולרבי אליעזר מפני שרגיל לשכון עם העורבים מחזיקו לממינו וכדתניא *[החובל] (ב"ק נב:) רבי אליעזר אומר לא על חנם זרזיר הולך אצל עורב אלא מפני שהוא מינו : סנונית · ארונדיי"א : עוף הבא בסימן אחד טהור · ואפילו אין בקי בהן ובשמותיהן, דלא חיישינן דלמא פרס ועזניה הן כדמפרש לקמיה דלא שכיחי בישוב אלא במדברות : והני מילי דלא דריס · כי משכחינן ביה סימן אחד מחזקינן ליה בטהור כל כמה דלא חזינן ליה דדריס, ונראה לי שכל עוף הנותן רגלו על האוכל כשהוא אוכלו ומחזיקו ברגלו שלא ינוד ולא יטול כולו אלא פיו הוא דריסה וכן דרך העורבים שגדלין בבתים שקורין קוקא"ה: הא דרב נחמן מאי · דאמר לעיל דבעינן בקי ואי לא חיישינן לפרס ועזניה : מאי איכא · למאי ניחוש : המסרט · אשגרט"ר בלע"ז : לטהרת מצורע · שהוא צפור האמור בתורה: מר זוטרא מתני הכי · להא דאמימר, ולישנא קמא דאמימר דפסק הלכתא כרבי אליעזר לאסור, לית ליה דרב יהודה דמכשר ליה לטהרת מצורע דהא *טהורות כתיב : הכי גרסינן היינו דקתני סנונית לבנה · ולא גרסינן שנחלקו בה דלאו אדרב יהודה קאי אלא אמתני' דקתני למינהו להביא סנונית לבנה : לאפוקי דבתי · הגדלות והדרות בקירות הבתים ושחורות הן : תסיל · מין יונה הוא : *) ופסול משום תורין · אם בא להביאו מזוקן בתורת תורין כדאמרינן בפרק קמא (לעיל כב.) גדולים כשרים קטנים פסולין, וכשר משום יונה בקטנה : דאליפי · מין תורין : תורין של רחבה · כך שמן :

פוסלין

*) נ"ל פסול

בקי בהן ובשמותיהן · תרוייהו בעינן דלא ליתי למטעי : בסימן אחד טמא · הוה מצי למימר טהור והוא שיכיר פרס ועזניה: רבי אליעזר אומר להביא את הזרזיר · בזרזיר הוא דפליגי רבנן עליה אבל מודו דלמינו אתא לרבויי שאר עופות הדומין להן : מפני שיש להם זפק · מפני שקורקבנו נקלף משמע דהנך סימנין ליתנהו בעורב ורבי אליעזר סבר דאפילו הכי אפשר דהוו מין עורב ואין לחוש אם אין שני סימני טהרה של עורב ומינו שוין ורבנן סברי כיון דאינן שוין א"כ אינו מינו וה"ר יצחק בה"ר מאיר בדק בעורב שאנו קורין קורבי"ל בלע"ז ומצא שיש לו אצבע יתירה וזפק ומתוך כך היה רוצה לפרש שמעתא דהכא והלא אנשי כפר תמרתא אוכלין אותן א"כ מכירין בהן שאינן מין עורב ולא מייתי טעמא דיש לו זפק לאפוקי מעורב דעורב נמי יש לו זפק אלא מפרש הטעם למה אוכלין אותו שרואין בו סימני טהרה שיש לו זפק שהוא סימן טהרה וגם אינו דורס אבל זה לא הוצרך לפרש דפשיטא דכל עוף הדורס טמא וממילא מייתי ראיה מדאכלי ליה א"כ מכירין בו שאינו מין עורב וקשה לפירוש הריב"ם דאם עורב יש לו אצבע יתרה וזפק א"כ אין קרקבנו נקלף ודורס ואי אפשר לומר כן מדאמר רב נחמן עוף הבא בשני סימנין טהור והוא שיכיר עורב ועל כרחך חד מהנך שני סימנין אינו דורס דכל עוף הדורס טמא ומדאיכא לספוקי בעורב ש"מ דעורב אינו דורס ואפשר דאותו שאנו קורין קורבי"ל שיש בו אצבע יתרה וזפק כמו כן אינו דורס והוי מ"ט עופות אבל אם נתברר לנו שהוא רק כלומר שמוליא הזרע דרך הפה א"כ זהו עורב ודאי כדאמר בחלק (סנהדרין קח:) שאחד משלשה ששמשו בתיבה ולקו ונצטרך לדחוק ולפרש דה"ק בא בב' סימנין טהור פירוש שאינו מוליא *לאם שני סימנין והשלישי אינו בא דלית ביה השלישי טולאי ולא בדקו אם הוא דורס או לאו ואם נכיר שאין זה עורב אין לחוש שמא דורס הוא שאין עוף בשני סימנים דורס אלא עורב ומינו בלבד ואם היה דורס א"כ היה העוף טמא דכל עוף הדורס טמא ועורב ומינו אינו שמכירו א"כ מה היה לו להיות אם היה לו שני סימני טהרה ושני סימני טומאה אלא ודאי אינו דורס ומ"מ לא נסתפקו בתשעה עשר עופות דהדרי בכולהו תלתא סימנין כי נאמר דכולם דורסין והג' סימנים האחרים הוא שיש בהם ונפקא מינה לפי' זה כפירוש הקונטרס דהא דקתני כל שיש לו אצבע יתרה וזפק וקרקבן נקלף בידוע שהוא טהור דלאישא סמיך דכבר אשמועינן דכל עוף הדורס טמא ולא כפירוש ר"ת ולא נתיר בג' סימנין הללו שום עוף עד שאינו דורס כי הג' הדרי בכולהו ומיהו אין הלשון משמע כן דהא בב' סימנים משמע שבדקו שאין לו יותר דומיא דבא בסימן אחד דכולה שמעתא דמשמע דברור לנו שאין לו אלא סימן אחד דאי מספקא לן א"כ הוי ספק עורב ומשמע דלא בעינן שיכיר עורב כשבא בסימן אחד וא"ת דלעיל משמע דסימן רביעי לא הדר בכולהו דליתיה אלא או בפרס או בעזניה ולרבי אליעזר משכחת לה כולהו סימני טהרה בעורב ומינו לפי פשט ההלכה דמשמע דזפק וקורקבנו נקלף שהם סימן טהרה בזרזיר וסנונית לבנה ובעורב ב' סימני טהרה האחרים וא"כ בעורב ומינו איכא ד' סימני טהרה ובסמוך פסק הלכה כר' אליעזר ומשמע דהלכה כרבי חייא *דאמר עוף הבא בסימן אחד טהור לפי שאינו דומה לנשר ואסיקנא לדידיה דחד לא משכחת לה אלא בפרס או בעזניה ואפילו לפירוש הריב"ם דאמר שעורב יש לו אצבע יתירה וזפק מ"מ כיון דרבי אליעזר חשיב סנונית מין עורב וקורקבנו נקלף כדקתני ומדרס נמי לא דריס מדאכלי ליה אנשי גליל אלמא משכחת להו כולהו סימני טהרה בעורב ומינו ונראה לפרש דבהכי פליגי רבי אליעזר ורבנן דזפק של זרזיר קטן הוא וקורקבנו של סנונית לא מבורא לקלפה בידים ולא חשיב ליה רבי אליעזר זפק וקליפה: **והוא** דלא דריס · פירש בקונטרס כדמשכחת ביה סימן אחד מחזקינן ליה בטהור כל כמה דלא חזינן ליה דדריס וקשה אמאי טהור שמא עורב הוא שיש לו שני סימני טהרה ועוד דמשמע דאי הוה פרס ועזניה שכיחי בישוב הוה מספקא בהו ואמאי כיון דמחזקינן בהו דלאו דורס ונראה לי דהוא דלא דריס כלומר באותו סימן אחד היינו דאין דורס *דאי ליכא לספוקי אלא או בפרס או בעזניה ולא שכיחי בישוב אבל אם היה דורס התנן *) עוף הדורס טמא: **אמר** רחבה אמר רבי יהודה: היינו רב יהודה סתמא ולפי שהיה רבו מובהק קאמר רבי וי"מ דקאמר רבי משום דספק ליה אי שמע מרבי יהודה תנא או מרב יהודה אמורא והיינו דאמר בעלמא *דייק וגמר שמעתיה מפומיה דרביה כרחבה דפומבדיתא דאמר רחבה א"ר יהודה הר הבית סטיו כפול היה ואין נראה דא"כ הוה ליה למימר דאפילו ספק דגברי גרים כדאמר לעיל בפ"ק (דף יח:) גבי רב יהודה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ועוד דכי מייתי התם ההוא דסטיו כפול היה הוה ליה לאתויי נמי הא דשמעתין אלא היינו דיוקא דידיה ממה שהיה אומר בלשון רבו ולא היה רוצה לשנות הלשון אע"פ שהוא לשון משנה דקאמר סטיו כפול היה סטיו לפנים מסטיו והוה ליה למימר אלמוניות היינו כדאמר בפ"ק דפסחים (דף יג: ושם) : [ועי' תוס' ביצה יא: ד"ה אמר] :

*) [לעיל כג.]

כרכי

רבינו גרשום

והוא שיכיר עורב · כלומר דאית ליה תרי וטמא : אמר אמימר הלכתא עוף הבא בסימן אחד טהור · כלומר בעינן שלא יהיה דורס ועוד פי' אחד שהן ב' סימנין: הא דרב נחמן מאי . כלומר דרב נחמן לא בעי (א) אלא חד סי' שלא יהיא דורס · ואיבעית תימא משום דפרס ועזניה לא שכיחי בישוב כלומר פרס ועזניה חד מיניהו לא דריס ואף על פי כן טמא [ומכל מקום] כיון דלא שכיחי בישוב עוף הבא בסימן שאינו דורס טהור דליכא לספוקיה בפרס ועזניה לאפוקי הני דבתי דאוכמי כלומר דהיא לדברי הכל אסורה · כל העופות

(א) נראה דצ"ל דרב נחמן בעי ס"ל דאם לא היה בקי בהן ובשמותיהן עוף הבא בסימן אחד טמא ואפי' אם בסימן הוא דלא דריס .

הגהות הב"ח

(א) גמ' היינו דקתני סנונית כצ"ל ותיבות זו היא נמחק :

[נ"ל למינו]

נ"ל מאי סנונית לבנה

[נ"ל דתני]

[ועי' תוס' ביבמות פ: ד"ה כי פליגי]

[כריתות כג.]

[נ"ל ממינו]

[ולקמן סה:]

[עירובין קג וש"נ]

יומא פו: פרה פ"ט מ"ג

	חיוורא	ירוקא
I אמימר ר"א	מותר	אסור
חכ'	מותר	מותר
II מר זוטרא ר"א	אסור	אסור
חכ'	מותר	אסור

* ויקרא יד:ד

ולקח הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות ...

נושא

ב' לשונות בתשובה

סנונית לבנה שנחלקו בה רא וחכ'

נושא (דף כ"ט)

שמות של עופות הידועים לנו וקביעתם כטהורים או אסורים